

Jong SKB voorspelt de toekomst

Hoe ziet ons toekomstig werkveld er uit?

In 2013 bestond het BodemBreed symposium 25 jaar. Een mooi moment om terug te blikken op 25 jaar bodemwerk, maar juist ook om vooruit te kijken. Hoe ziet de bodemprofessional zijn/haar toekomst? Ter gelegenheid van dit 25-jarig jubileum heeft Jong SKB toekomstvoorspellingen gedaan. Via een enquête konden de deelnemers van BodemBreed 2013 aangeven of ze zich konden vinden in deze toekomstbeelden.

Door : Saskia van Miltenburg, Gerard Ros, Tessa Verschoor en Corinne Koot

Over de auteurs:

Saskia van Miltenburg (MWH), Gerard Ros (NMI), Tessa Verschoor (Tauw) en Corinne Koot (Witteveen+Bos) maken deel uit van het bestuur van Jong SKB

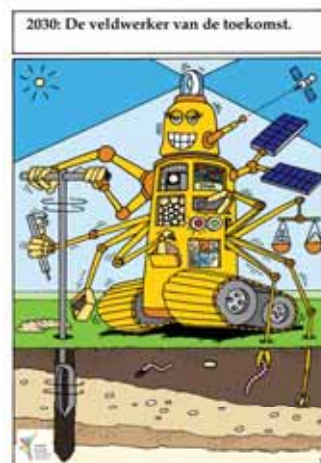
Jong SKB legde 6 toekomstvoorspellingen voor aan de bezoekers van BodemBreed 2013. De voorspellingen waren gerelateerd aan de thema's van het symposium: 1) bodemkwaliteitszorg, 2) duurzaam benutten van de ondergrond, 3) kringlopen en ecosysteemdiensten, 4) bodemenergie, 5) onderzoeken, saneren en beheren van verontreiniging en 6) zoetwatervoorziening. De deelnemers konden aangeven of ze het eens of oneens waren met de voorspellingen van Jong SKB. Daarnaast hadden de deelnemers de mogelijkheid om zelf toekomstvoorspellingen te doen en vragen te stellen aan toekomstige bodemprofessionals.

DE GETALLEN

De enquête is door 120 mensen ingevuld. De meeste geënquêteerden zijn werkzaam in het werkveld bodem en ondergrond. 10% van de respondenten is werkzaam in een ander werkveld, zoals water, civiele techniek, ruimtelijke ontwikkeling, energie, ecologie of in de agrarische sector. De leeftijd van de deelnemers loopt uiteen van 26 tot 68. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 44 jaar. Circa 80% van de deelnemers is langer dan 5 jaar werkzaam in de bodemsector, waarbij 65% zelfs langer dan 10 jaar werkzaam is in de bodem. Deze getallen komen sterk overeen met de uitslag van de Jong SKB enquête op BodemBreed 2012, over de vitaliteit van de bodemsector. Trekt de enquête een bepaalde selectie van de bezoekers, of is de samenstelling van de BodemBreed populatie ongewijzigd? De recente inspanningen om het werkveld te verbreden hebben in ieder geval op deze korte termijn nog niet geresulteerd in een meer gemêleerd deelnemersveld van de enquête.

DE STELLINGEN

In samenwerking met jong professionals binnen het bodemwerkveld heeft Jong SKB zes prikkelende toekomstvoorspellingen gedaan die aansluiten bij huidige ontwikkelingen in het werkveld én aansluiten bij de thema's van het BodemBreed symposium 2013.

VERVALT DE NEN?

Binnen het thema bodemkwaliteitszorg voorspelt Jong SKB: *Door geavanceerde meettechnieken komt de NEN te vervallen. We krijgen live vanuit het veld gedetailleerde informatie.*

Wij zagen het al helemaal voor ons: een robot, al dan niet aangestuurd door een 'gewoon' mens, verzameld in het veld allerlei data, variërend van textuurverdeling tot bodembeestjes, van DNA gegevens tot gehalten aan nutriënten en exotische stoffen. De metingen worden direct geanalyseerd en live doorgegeven aan de adviseurs op kantoor. Op basis van de gegevens kan direct een plan worden gemaakt voor aanvullend onderzoek, waarna dit automatisch uitgevoerd wordt. Op één dag een heel gebied gedetailleerd in beeld brengen; daarvoor is geen NEN meer nodig. Tja, misschien was ons beeld iets te 'sciencefiction-achtig', want de meerderheid (61%) was het niet eens met deze stelling. De meerderheid vindt protocollen blijkbaar belangrijk om kwalitatief goed bodemonderzoek uit te voeren. Opvallend is dat de gemiddelde leeftijd en werkervaring niet verschilt tussen voor- en tegenstanders. Kennelijk is dit geen generatie- en/of ervaringsissue.

BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

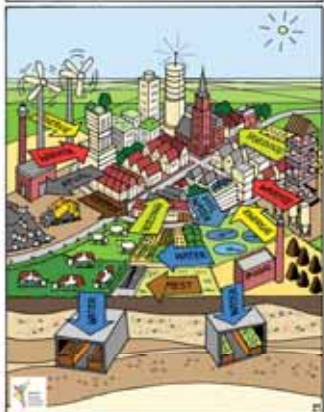
De toekomstvoorspelling was: *door het beter benutten van de bodem en de ondergrond zal, ondanks de bevolkingsgroei, de kwaliteit*

van onze leefomgeving bovengronds verbeteren. Ruim 78% van de deelnemers is het eens met deze stelling. Dit stemt ons positief. Bodemprofessionals hebben er dus vertrouwen in dat de kwaliteit van de bovengrondse leefomgeving zal verbeteren én dat de bodem hier een belangrijke rol in zal spelen. Hier ligt een duidelijke relatie met (en ambitie voor) het STRONG programma. Uitdagingen op het gebied van ondergrondse netwerken, ondergronds bouwen en ondergrondse opslag bieden mogelijkheden voor de verbreding van ons werkveld. Een deelnemer voegt toe: 'De ondergrond in de stad wordt steeds drukker. Er bestaat op termijn geen bodem meer in de stad. Om ruimte te creëren wordt in de stad een kunstmatig systeem aangelegd'.

naal dat een duurzaam beheer van de ondergrond niet alleen afhangt van technologische oplossingen: social governance, beheer en onderhoud, beleid en regelgeving zijn mede bepalend voor het welslagen van bodemenergiesystemen. Of heeft deze reactie wellicht te maken met de vele ontwikkelingen (en onduidelijkheden) op het gebied van bodemenergie?

De bodem als buffer voor energieschommelingen

2030: De eerste zelfvoorzienende ecocity's hebben zich bewezen.

2030: Bodemenergie bleek een grote flop.

ZELFVOORZIENENDE STEDEN

We waren benieuwd naar de reacties op de voorspelling dat 'in 2030 de eerste zelfvoorzienende (eco) city's zich hebben bewezen'. Onder zelfvoorzienende ecocity's verstaan wij steden die lokaal zelfvoorzienend zijn op het gebied van energie, voedsel, water (behandeling) en afvalverwerking. Zal men dit haalbaar achten? Of is daar in Nederland simpelweg geen ruimte voor? De meningen blijken verdeeld: ongeveer de helft is het eens, de andere helft is het oneens. Opvallend is dat bodemprofessionals niet zo zeer twifelen aan de ontwikkeling van dit soort zelfvoorzienende steden, maar wel aan de termijn waarop dit gerealiseerd moet worden: 2030 is te snel. Over 100 jaar zal dit waarschijnlijk gerealiseerd zijn.

GBIEDSGERICHT GRONDWATERBEHEER

De stelling over de bodemkwaliteitszorg van de toekomst was: *in 2030 is bij gebiedsontwikkeling gebiedsgericht grondwaterbeheer dé manier om grootschalige verontreinigingen aan te pakken.*

De meerderheid van de deelnemers (iets meer dan 65%) is het eens met deze stelling. Een mooie ontwikkeling: een goed beheer van de ondergrond vereist namelijk een integrale benadering van het bodem- en watersysteem. De vooralsnog gescheiden werelden zijn in 2030 daarmee samengevloeid.

Wij zijn benieuwd welke rol de overheid hier in gaat spelen. Een gebiedsgerichte aanpak van verontreinigd grondwater vereist namelijk een verschuiving van verantwoordelijkheden in de richting van ontwikkelaars. Inderdaad, de overheid als saneerder zal in de toekomst niet meer bestaan, maar alleen de taken van bevoegd gezag en handhaving op zich nemen. Zijn in 2030 dan alle verontreinigingen waar de overheid verantwoordelijk voor is beheerst, beheerd of nazorgloos? Of neemt de overheid een meerderheidsbelang in alle gebiedsontwikkelingsprojecten als medeontwikkelaar? Een deelnemer voegt toe: 'Gebiedsgericht grondwater beheer heeft niets met beheer te maken, maar met financiering. We zijn niet bereid om onze troep uit het verleden te verwijderen. Maar na zoveel jaar sanering heb ik één ding geleerd: wat je in de bodem laat zitten, kom je vroeg of laat altijd weer tegen'.

Huishoudens zorgen zelf voor energie en afvalverwerking

ENERGIE

Over het thema bodemenergie hadden we de volgende stelling: *in 2030 moeten we concluderen dat bodemenergie economisch niet rendabel is.* De bezoekers van BodemBreed zijn ook op dit terrein grondig verdeeld: 50% is het eens met deze stelling, en 50% niet. Dit verraste ons enigszins, omdat een deel van de mensen in het bodemwerkveld toch ook werkzaam zijn op het gebied van bodemenergie. Wij hadden verwacht dat, mede door de technologische ontwikkelingen, we in de toekomst veel beter grip hebben op bodemenergie en dat de rendementen veel beter in de buurt liggen van de verwachtingen. Wij hadden dus een iets optimistischer beeld verwacht. Door een deelnemer wordt opgemerkt dat 'alles wat je slecht beheert, werkt niet'. Dit is duidelijk een reactie op de visualisatie van deze stelling waar roestende bodemenergiesystemen te zien zijn. Tegelijkertijd is het een duidelijk sig-

2030: Gebiedsgericht grondwaterbeheer is op grote schaal geïmplementeerd.

2030: Waterwinbedrijf Oost Nederland wordt leverancier van al het zoete water.

ZOETWATER

De stelling over de zoetwatervoorziening nu en in de toekomst luidde: *ondanks alle genomen maatregelen is in West Nederland de invloed van de zoute zee niet meer te keren.* Een kleine meerderheid (53%) is het niet eens met deze stelling. Dat de strijd om het indringende zoute water nog niet is gewonnen, lijkt evident. Deelnemers merken op dat dit niet voor heel West Nederland zal gelden, maar voor slechts kleine gebieden. Andere deelne-

mers merken op dat dit in 2030 waarschijnlijk nog niet het geval is, maar 100 jaar later wellicht wel. De zout water problematiek wordt door velen herkend. Gezien deze verdeelde verwachtingen is het duidelijk dat wij als bodemprofessionals geen unanieme keuze maken voor adaptatie of mitigatie. Hoe gaan wij ons als samenleving hierop voorbereiden?

VRAGEN VOOR DE TOEKOMST

Er zijn ook vragen gesteld aan de toekomstige bodemprofessionals. Veel mensen zijn benieuwd of het werkveld bodem nog wel

In 2030 halen we ons drinkwater uit zeewater

bestaat. Noem je jezelf nog een bodemprofessional? Of ben je een milieuprofessional? Waar werk je? Waar ben je? Welke taken voor je uit? Werk je nauw samen met planologen en bestuurders?

Maar er zijn ook meer inhoudelijke vragen gesteld. Kijken we nog steeds naar verontreinigingen? En naar welke verontreinigingen kijken we dan, en waaruit zal het standaard NEN-pakket bestaan? Hoe onderzoeken jullie de bodem? Hebben jullie al een beter woord bedacht voor 'ecosysteemdiensten'? Bestaat de zorgplicht nog? Hoe verloopt de nazorg na 2030? Hoe gaan jullie om met stortplaatsen, restverontreinigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer? En beheren wij de bodem, of beheerst de bodem ons?

Tevens wordt gevraagd naar de 'grotere visie' achter ons handelen: wat zijn ontwikkelingen in Europa en in Nederland, en wat is de rol daarin voor de bodem? Hoe belangrijk is een goed milieu voor de jonge generatie? In relatie tot de overdracht en ontwikkeling van bodemkennis maken mensen zich enigszins zorgen. Bestaat de opleiding bodemkunde nog wel? Loopt Nederland als kennisland voorop, of zijn we genadeloos inge-

haald? Welke gegevens hadden we beter moeten borgen? Hoe verleid je toekomstige bestuurders om in bodem te blijven investeren? Denk meerdere generaties vooruit bij het nemen van besluiten, en leer van onze fouten.

DE TIJDCAPSULE

We zijn benieuwd of we bovenstaande vragen in de toekomst kunnen beantwoorden. Onze toekomstbeelden (posters en voorstellingen) en de ingevulde enquêtes vormen samen een tijdscapsule. Deze tijdscapsule is op het symposium BodemBreed 2013 aangeboden aan Marjan van Giezen van de directie Bodem en Water van het ministerie IenM. Het idee van de tijdscapsule is dat deze wordt bewaard voor een volgende generatie. Deze nieuwe generatie zal de capsule openen en onze voorspellingen lezen en de beelden bekijken. Wat zal degene denken als hij/zij de beelden ziet en de vragen leest? Niets verandert? Of: zo, wat hebben wij de afgelopen 20 jaar veel voor elkaar gekregen? Of is hij/zij verbaasd dat bodem vroeger een eigen werkveld was, terwijl het nu onderdeel uit maakt van gebiedsontwikkeling?

Aan ons, de jonge bodemprofessionals, de eer om hier over 20 jaar nog eens op terug te komen. Wij zullen de tijdscapsule dan openen, en laten weten wat er van de voorspellingen terecht is gekomen.

Wat is Jong SKB?

Jong SKB is het netwerk van jonge professionals van SKB Duurzame ontwikkeling van de ondergrond. Dit netwerk verbindt overheden en marktpartijen in hun zoektocht naar vernieuwing, verbetering en verbreding van het beheer van de ondergrond. Daarnaast verbinden wij ons ook met andere werkvelden en jongeren netwerken.

Jong SKB is erop gericht om bestaande kennis over te dragen naar nieuwe generaties die met het vakgebied ondergrond te maken hebben. Jong SKB faciliteert de jongeren in het opbouwen van een eigen netwerk met elkaar en met de ervaren vakmensen. Voor de jongeren ontstaat hierdoor gelegenheid om aan de slag te gaan met actuele ontwikkelingen met betrekking tot de ondergrond. Hiervoor organiseren wij per jaar verschillende bijeenkomsten en netwerkborrels.